

دیدگاه فهمی خود (SDPT) و دیدگاه فهمی همسر (ODPT) به عنوان
پیش‌بین‌های رضایت زناشویی^۱

Self Dyadic Perspective Taking (SDPT) and Other Dyadic
Perspective Taking (ODPT) as Predictors of Marital Satisfaction

Reza Khojasteh Mehr
Nooshin Roshn Ravan
Zabihollah Abbaspour

رضا خجسته‌مهر*
نوشین روشن‌روان**
ذبیح‌اله عباسپور***

Abstract

Marital satisfaction is one of the important variables of marriage and predicts its maintain, which can be studied as a predictor of marital satisfaction, is a perspectives taking. The present study aimed to investigate self and other's perspective taking as predictors of marital satisfaction in married couples resident of in Ahvaz was conducted. The present study was correlational of regression type. 300 married men and women (148 men, 152 women) were selected using voluntary sampling method, and completed the Self Dyadic Perspective Taking (SDPT) and Other Dyadic Perspectives Taking (ODPT), and the Relationship Assessment Scales (RAS). Results indicated that there is a positive and significant correlation between self-perspectives taking and other perspective taking with marital satisfaction, and these perspectives taking have the power to predict marital satisfaction ($p < 0.001$). However, it can be concluded that marital satisfaction is considerably influenced by self and spouse's perspective taking.

Keywords: Self-dyadic perspective taking, other dyadic perspective-taking, marital satisfaction

چکیده

رضایت زناشویی یکی از متغیرهای مهم ازدواج است و دوام آن را پیش‌بینی می‌کند. که می‌تواند به عنوان پیش‌بین رضایت زناشویی مورد مطالعه قرار گیرد دیدگاه-فهمی است. پژوهش حاضر با هدف بررسی دیدگاه‌های فهمی خود و همسر به عنوان پیش‌بین‌های رضایت زناشویی در مردان و زنان متأهل شهر اهواز انجام گرفت. پژوهش حاضر همبستگی از نوع رگرسیون بود. ۳۰۰ زن و مرد متأهل شهر اهواز (۱۴۸ مرد و ۱۵۲ زن) به روش داوطلبانه انتخاب شدند، و مقیاس‌های دیدگاه-فهمی خود و همسر و ارزیابی از رابطه را تکمیل کردند. نتایج نشان داد که بین دیدگاه‌های-فهمی خود و همسر با رضایت زناشویی همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد، و این دیدگاه‌ها قدرت پیش‌بینی رضایت زناشویی را دارند ($p < 0.001$). به هر حال می‌توان نتیجه‌گیری کرد که رضایت زناشویی به‌طور قابل‌توجهی تحت تأثیر دیدگاه-فهمی خود و همسر است.

واژه‌های کلیدی: دیدگاه-فهمی خود، دیدگاه-فهمی همسر، رضایت زناشویی

۱. این مقاله بر گرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده با مجوز پژوهشی شماره ۹۵۲۲۳۱۳۵ می‌باشد.

Khojasteh_r@scu.ac.ir

* استاد گروه مشاوره، دانشگاه شهید چمران اهواز (نویسنده مسئول)

** کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه شهید چمران اهواز

*** استادیار گروه مشاوره، دانشگاه شهید چمران اهواز

مقدمه

روابط زناشویی^۱، اساسی‌ترین و مهم‌ترین روابط بین فردی است و ساختاری بنیادی برای برقراری و ایجاد ارتباط خانوادگی و تربیت کودکان فراهم می‌کند (برگر^۲، ۲۰۱۳، به نقل از جوادی، افروز، حسینیان، آذربایجانی و غلامعلی لواسانی، ۱۳۹۴). یکی از نکات اساسی در بحث ازدواج مسئله رضایت زناشویی^۳ است که برای بهزیستی زوجها و فرزندان بسیار حائز اهمیت می‌باشد (آماتو^۴، ۲۰۰۰، به نقل از نظری، یاراحمدی و زهراکار، ۱۳۹۳). اگرچه ازدواج پیوند بسیار خوشایندی است، اما آمار طلاق، خشونت‌های خانوادگی و اختلاف‌ها نشان می‌دهد که کسب رضایت زناشویی به‌آسانی حاصل نمی‌شود و امروزه آمار طلاق در جامعه‌ی ایران نشان‌دهنده آسیب‌های اساسی وارد آمده به این امر مقدس است (مشیریان فراچی، اصغری ابراهیم‌آباد، مشیریان فراچی، رزاقی کاشانی و توکلی، ۱۳۹۵). نظریه‌پردازان هر نوع صلح، آشتی و دوری از تنش را که به دلیل رعایت کردن یک هدف برتر انجام می‌گیرد، رضایت گویند. فرایند رضایت با بروز نیاز انسان به همراهی، انطباق و دوری از تنش شروع می‌شود تا بر اساس آن به ارضای نیاز و حرکت به سوی تعادل کامل شود این فرایند از چهار مرحله حرکت به سوی هدف، برخورد با مانع، کوشش برای برطرف کردن مانع و کشف راه فائق آمدن بر مشکل تشکیل می‌شود (پورمقدس، ۱۳۸۴). یک جنبه مهم رضایت با موضوع ازدواج و احساس رضایت از زندگی زناشویی در ارتباط است. ازدواج و زندگی زناشویی مستلزم وجود سطح پایداری از رضایت زوج‌هاست (نادری، مولوی و نوری، ۱۳۹۴). طبق تعریف، رضایت زناشویی حالتی است که طی آن زن و شوهر از ازدواج با یکدیگر و باهم بودن، احساس شادمانی و رضایت دارند (میر احمدزاده^۵، ۲۰۰۳، به نقل از مشیریان فراچی و همکاران، ۱۳۹۵). طبق این تعریف، زمانی رضایت زناشویی محقق می‌شود که وضعیت موجود در روابط زناشویی، با وضعیت مورد انتظار فرد منطبق باشد (رضایی و فروزنده، ۲۰۱۶). یکی از جنبه‌های حیاتی یک سیستم زناشویی، رضایتی است که همسران در رابطه خویش احساس و تجربه می‌کنند (تانیگوچی^۶، ۲۰۰۶، به نقل از افشاری، موتابی و پناغی، ۱۳۹۴). در نتیجه یکی از اهداف اصلی تحقیقات درباره روابط زوجین، مشخص کردن عواملی است که بر رضایت و تعاملات زوجین تأثیر می‌گذارد (چارنیا و آیکس، ۲۰۰۷).

بنابر این رضایت زناشویی در دوام یک ازدواج تأثیر عمده دارد و معطوف به محدوده‌ای است که اشخاص متأهل، تضادها را بررسی می‌کند و با یکدیگر کنار می‌آیند؛ بنابر این باید توجه کرد که توانایی برای کنار آمدن با شخص مقابل تحت تأثیر عوامل بسیاری است که این عوامل نیز رضایت زناشویی را تحت تأثیر قرار می‌دهند (احمدی، ۱۳۸۲، به نقل از نادری و همکاران، ۱۳۹۴). یکی از عواملی که در

-
1. marital relationships
 2. Berger
 3. marital satisfaction
 4. Amatto
 5. Mirahmadzadeh
 6. Taniguchi

ادبیات مشاوره خانواده و ازدواج مورد توجه قرار گرفته، دیدگاه-فهمی^۱ است که در ابتدا توسط لانگ (۱۹۹۰) مطرح شد. دیدگاه فهمی یکی از جنبه‌های همدلی^۲ است. همدلی، یعنی بتوانیم بدون آنکه در موقعیت طرف مقابل قرار گرفته باشیم، خودمان را جای او بگذاریم و از منظر او مسئله را نگاه و درک کنیم. همدلی به فرد کمک می‌کند تا بتواند انسان‌های دیگر را حتی وقتی با او تفاوت دارند بپذیرد و به آن‌ها احترام بگذارد (کاستا و همکاران، ۱۳۹۴). به جرأت می‌توان گفت که میان متغیرهای مربوط به خانواده، همدلی بیشترین ضریب اطمینان بالایی را به خود اختصاص داده است که نمی‌توان به راحتی از آن چشم‌پوشی کرد (مؤمنی، صیدی، رضایی و ابراهیمی، ۱۳۹۳). همدلی دو بعد شناختی^۳ و عاطفی^۴ دارد. جزء عاطفی با درک احساس‌های دیگران مشخص می‌شود، درحالی‌که جزء شناختی شامل دریافت دیدگاه شخص دیگر است و با اصطلاحاتی مانند دیدگاه-فهمی مشخص می‌شود. هر دو جنبه‌ی شناختی و عاطفی برای توانایی همدلانه مورد نیاز است (گرونهلم، فلین، ادموندز و گاردنر، ۲۰۱۲). دیدگاه-فهمی به‌عنوان جنبه شناختی همدلی، توانایی گذاشتن خود به‌جای شخص دیگر است؛ به این صورت که فرد موقعیت و شرایط دیگری را درک می‌کند و به اصطلاح با کفش او راه می‌رود و تدبیر و تأملش مانند او می‌شود (لاموث، بوجات، زناسنی و سلطان، ۲۰۱۴؛ موس-راکسین، گود و سانچز، ۲۰۱۰). مفاهیم دیدگاه-فهمی بر این واقعیت تأکید دارند که دیدگاه-فهمی یک فرایند شناختی فعال است که در آن افراد باید بر دیدگاه خودمحو‌رانه خود معمول غلبه کنند و دنیا را به صورتی که برای دیگران پدیدار می‌شود تصور نمایند (سورتیز، اپرلی و سامسون، ۲۰۱۶). الگوی دیدگاه-فهمی شامل دو بخش است: (الف) دیدگاه-فهمی خود^۵ (SDPT) و (ب) دیدگاه-فهمی همسر^۶. منظور از دیدگاه-فهمی خود این است که فرد یک گزارشی فراهم می‌کند که آشکار می‌سازد تا چه اندازه ادراک‌هایش در چهارچوب جهت‌گیری شناختی با دیدگاه شریکش تناسب دارد و منظور از دیدگاه-فهمی همسر این است که فرد برای لحظه‌ای خودش را جای همسرش بگذارد و در مورد دیدگاه او، در مورد خودش قضاوت کند (لانگ، ۱۹۹۰).

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که دیدگاه-فهمی با رضایت از رابطه زناشویی و دیگر پیامدهای مثبت زناشویی همبستگی دارد (استتس، ۱۹۹۳؛ پارک و رایلی، ۲۰۰۹؛ دیویس و اتوت، ۱۹۸۷؛ فرانزوی، دیویس و یانگ، ۱۹۸۵؛ کلاس، کار، هرستمن و دیلیلو، ۲۰۱۷؛ لانگ و اندرو، ۱۹۹۰؛ میر، بوستر و هچت، ۱۹۹۸؛ نلسون، لاورنت، برنشتاین و لاورنت، ۲۰۱۷؛ هچ، ۲۰۰۹؛ خجسته‌مهر، سبحانی‌جو و رجبی، ۱۳۹۲). هدف کلی این پژوهش، بررسی رابطه‌ی دیدگاه فهمی خود (SDPT) و همسر (ODPT) با ارزیابی از رابطه در مردان و زنان متأهل شهر اهواز بود.

1. perspective-taking
2. empathy
3. cognitive
4. affective
5. self-dyadic perspective taking (SDPT)
6. other dyadic perspective taking (ODPT)

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

پژوهش حاضر، یک پژوهش توصیفی همبستگی از نوع رگرسیون است. جامعه‌ی این پژوهش شامل کلیه‌ی مردان و زنان متأهل شهر اهواز بود که ۳۰۰ نفر (۱۴۸ مرد و ۱۵۲ زن) از میان آن‌ها با روش نمونه‌گیری داوطلبانه در مکان‌های مختلف مانند پارک‌ها، مراکز خرید، دانشگاه و محله‌های مختلف انتخاب و بر اساس ملاک‌های ورود برگزیده شدند: ۱- داوطلب شرکت در پژوهش، ۲- مدت ازدواج بین ۵ تا ۳۰ سال، ۳- دارای حداقل مدرک تحصیلی دیپلم و ۴- نداشتن سابقه طلاق.

ابزار اندازه‌گیری

مقیاس دیدگاه-فهمی خود (SDPT). مقیاس دیدگاه-فهمی خود (لانگ، ۱۹۹۰، به نقل از خجسته مهر و همکاران، ۱۳۹۲)، یک ابزار ۱۳ ماده‌ای است که میزان دیدگاه-فهمی فرد را در روابط خود با همسرش در یک طیف لیکرت ۵ رتبه‌ای از کاملاً مخالفم (۰) تا کاملاً موافقم (۴) می‌سنجد. نمره بالاتر در این مقیاس نشان‌دهنده دیدگاه-فهمی فرد در روابط با همسرش است. این مقیاس دارای دو خرده مقیاس شناخت^۱ و راهبرد^۲ است. لانگ (۱۹۹۰) ضریب پایایی آلفای کرونباخ این مقیاس را ۰/۸۹؛ خجسته مهر و همکاران (۱۳۹۲) ۰/۹۵ و خجسته‌مهر، روشن‌روان و عباس‌پور (۱۳۹۵) ۰/۸۹ و خجسته مهر و همکاران (۱۳۹۲) ضریب روایی همگرای آن را با پرسشنامه‌ی رضایت زناشویی انریچ^۳ (ENRICH) ۰/۹۳ (۰/۰۱ < p)؛ و خجسته مهر و همکاران (۱۳۹۵) ضریب روایی همگرا این مقیاس‌ها با مقیاس همدلی باتسون^۴ (BEAS) ۰/۴۹ (۰/۰۱ < p) گزارش دادند.

مقیاس دیدگاه-فهمی همسر (ODPT). مقیاس دیدگاه-فهمی همسر (لانگ، ۱۹۹۰، به نقل از خجسته‌مهر و همکاران، ۱۳۹۲)، یک ابزار ۲۰ ماده‌ای است که دیدگاه-فهمی افراد از میزان دیدگاه-فهمی همسرشان را در یک طیف لیکرت ۵ رتبه‌ای از کاملاً مخالفم (۰) تا کاملاً موافقم (۴) می‌سنجد. نمره بالاتر در این مقیاس نشان‌دهنده دیدگاه-فهمی بیشتر همسر است. این مقیاس دارای دو خرده مقیاس شناخت و راهبرد است. لانگ (۱۹۹۰) ضریب پایایی آلفای کرونباخ مقیاس دیدگاه-فهمی همسر را ۰/۹۴؛ خجسته مهر و همکاران (۱۳۹۲) ۰/۹۳؛ و خجسته‌مهر و همکاران (۱۳۹۵) ۰/۹۴ گزارش کردند. لانگ (۱۹۹۰) ضریب روایی این مقیاس با پرسشنامه‌ی همدلی هوگان^۵ (۱۹۶۹) مثبت و معنادار؛ و خجسته‌مهر و همکاران (۱۳۹۵)، ضریب روایی همگرا این مقیاس را با مقیاس همدلی باتسون (BEAS) ۰/۴۴ (۰/۰۱ < p) گزارش کردند.

1. cognizance

2. strategy

3. Evaluating & Nurturing Relationship Issues Communication and Happiness (ENRICH)

4. Batson Empathy Adjective Scale (BEAS)

5. Hogan Empathy Scale (HES)

مقیاس ارزیابی از رابطه^۱ (RAS). مقیاس ارزیابی رابطه توسط هندریک، دایک و هندریک در سال ۱۹۹۸ (به نقل از خجسته‌مهر، کوچکی و رجبی، ۱۳۹۱) تهیه شده و یک ابزار ۷ ماده‌ای است که رضایت زناشویی را در یک مقیاس لیکرت ۵ رتبه‌ای از ۱ (کمترین میزان رضایت) تا ۵ (بیشترین میزان رضایت) می‌سنجد. این مقیاس، میزان رضایت کلی فرد از رابطه، این که شریک یا همسر او چگونه به نیازهایش توجه می‌کند، این که کیفیت رابطه‌ای او در مقایسه با روابط دیگران چگونه است، رابطه به چه میزان دچار مشکل است و نیز میزان پشیمانی فرد از رابطه را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. نمره بالاتر نشان‌دهنده رضایت بیشتر از رابطه است (هندریک و همکاران، ۱۹۹۸). دوهان و مانیوسا^۲ (۲۰۰۴، به نقل از خجسته‌مهر و همکاران، ۱۳۹۱) پایایی این مقیاس را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ و خجسته‌مهر و همکاران (۱۳۹۱) ضریب روایی همگرا این مقیاس با پرسشنامه کیفیت زناشویی^۳ نورتون^۴ (MQI، ۱۹۸۳) ۰/۸۸ ($p < ۰/۰۰۱$) گزارش دادند.

روند اجرای پژوهش

برای جمع‌آوری داده‌ها با مراجعه به پارک‌ها، مراکز خرید، دانشگاه و محله‌های مختلف، پس از ارائه توضیحات لازم، افراد متاهلی که مایل به همکاری بودند، برای پاسخگویی به پرسشنامه‌ها انتخاب شدند. پس از برقراری ارتباط با افراد و توضیح در مورد هدف تحقیق و اطمینان دادن به آن‌ها از اصل رازداری در مورد پاسخ‌هایشان، پرسشنامه‌ها به همراه دستورالعمل تکمیل آن‌ها به‌طور منظم و در طی زمان لازم مستقیم در اختیار آن‌ها قرار داده شد. در کلیه مراحل پژوهش، ملاحظات اخلاق پژوهشی مورد توجه قرار گرفت.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی مانند میانگین و انحراف معیار و آمار استنباطی مانند ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندمتغیری به روش گام به گام با استفاده از نرم افزار آماری SPSS-۲۰ استفاده گردید.

یافته‌ها

جدول ۱

میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی متغیرهای مورد مطالعه			
متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	ارزیابی از رابطه
دیدگاه-فهمی خود	۳۸/۱۵	۷/۵۷	۰/۵۵*
دیدگاه-فهمی همسر	۴۹/۰۶	۱۶/۶۷	۰/۷۳*
رضایت زناشویی	۲۸/۷۳	۵/۷۸	-

* $p < ۰/۰۰۱$

1. Relationship Assessment Scale (RAS)
2. Doohan & Manusov
3. Marital Quality Inventory (MQI)
4. Norton

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار استاندارد نمره‌های شرکت‌کنندگان در متغیرهای دیدگاه-فهمی خود ۳۸/۱۵ و ۷/۵۷، دیدگاه-فهمی همسر ۴۹/۰۶ و ۱۶/۶۷ و ارزیابی از رابطه ۲۸/۷۳ و ۵/۷۸ بدست آمده است. همچنین، بین دیدگاه-فهمی خود و همسر با ارزیابی از رابطه به ترتیب ۰/۵۵ و ۰/۷۳ در سطح آماری $p < ۰/۰۰۱$ همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد.

نتایج آزمون نرمال بودن کلموگرف-اسمیرنف^۱ نشان داد که متغیرهای این پژوهش از توزیع نرمال پیروی می‌کنند ($P > ۰/۰۵$). نتایج ضریب تحمل^۲ و شاخص تورم واریانس^۳ (VIF) نشان می‌دهند که بین متغیرهای مستقل همبستگی و هم‌خطی بودن چندگانه کمی دیده می‌شود.

همان‌طور که نتایج تحلیل رگرسیون روش گام به گام نشان می‌دهد ضریب همبستگی بین نمره‌های پیش‌بینی شده‌ی Y (ترکیب‌های خطی از Xها) و نمره‌های مشاهده‌شده‌ی Y متغیرهای پیش‌بین دیدگاه‌فهمی خود و همسر با ارزیابی از رابطه برابر با $MR=۰/۷۶$ و مجذور آن $RS=۰/۵۷$ می‌باشد که این مقدار در سطح $[F=۱۹۸/۳۱, p < ۰/۰۰۱]$ معنادار است. یعنی، ۵۷ درصد واریانس ارزیابی از رابطه توسط متغیر پیش‌بین دیدگاه‌فهمی خود و همسر قابل تبیین است، و در این رابطه همچنین دیدگاه‌فهمی همسر متغیر پیش‌بین بهتری برای ارزیابی از رابطه است ($=۰/۶۲$).

جدول ۲

نتایج تحلیل رگرسیون پیش‌بین‌های ارزیابی از رابطه بر اساس دیدگاه‌های-فهمی خود و دیدگاه‌فهمی همسر (به روش گام به گام)

گام‌ها	پیش‌بینی‌کننده‌ها	MR	RS	نسبت F احتمال p	t	p
۱	دیدگاه‌فهمی همسر	۰/۷۴	۰/۵۴	$F=۳۵۴/۰۸$ $p<۰/۰۰۱$	۱۸/۸۱	۰/۲۶
۲	دیدگاه‌فهمی خود	۰/۷۶	۰/۵۷	$F=۱۹۸/۳۱$ $p<۰/۰۰۱$	۱۳/۴۱	۰/۶۲

بحث

یکی از جوانب بسیار مهم نظام زناشویی، رضایتی است که همسران در ازدواج تجربه می‌کنند (تانی گوچی، فریمن، تیلور و ملکارن، ۲۰۰۶). رضایت زناشویی یکی از مهمترین تعیین‌کننده‌های عملکرد سالم نهاد خانواده است (گریف، ۲۰۰۰). همان‌گونه که اشاره شد هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی دیدگاه‌فهمی خود و همسر با ارزیابی از رابطه مردان و زنان متأهل شهر اهواز بود. نتایج نشان داد که دیدگاه‌فهمی خود و دیدگاه‌فهمی همسر با ارزیابی همبستگی مثبت و معناداری دارند. بنابر این نتایج با

1. Kolmogorov-Smirnov test
2. Coefficient of tolerance
3. variance inflation factor (VIF)

نتایج پژوهش‌های جنسن (۲۰۱۰)؛ داکوف و تایلر (۱۹۹۰)؛ دیویس و اتوت (۱۹۸۷)؛ دیویس و اتوت (۱۹۹۲)؛ ریزکالا، ورتیم و هاگسان (۲۰۰۸)؛ لانگ و اندروز (۱۹۹۰)؛ هج (۲۰۰۹) کلاس و همکاران (۲۰۱۷)؛ نلسون و همکاران (۲۰۱۷) و خجسته‌مهر و همکاران (۱۳۹۲) همسو است.

باید گفت که افرادی که توانایی تشخیص و فهم هیجان‌ها و شناخت‌های خود و همسر را دارند و از تأثیر آن‌ها بر همسرشان نیز آگاهند، چنین افرادی در مهار و مدیریت هیجان‌ها و رفتارهای خود و همسرشان تواناترند و به این لحاظ احساس رضایت زناشویی بیشتری خواهند نمود (استس، ۱۹۹۳). زمانی که دیدگاه فهمی خود بالاست، باعث می‌شود افراد شناخت بیشتری از خود و همسرشان پیدا کنند و نقاط قوت و ضعف رابطه را شناسایی نمایند و در جهت اصلاح نقاط ضعف و تقویت نقاط مثبت اقدام کنند؛ بنابراین واقعیت‌ها را بهتر می‌پذیرند و با آن‌ها به‌طور صحیح‌تری سازش می‌یابند و قادرند پیام‌زندی چگونه منابعی را که برای کمک به همسران خود نیاز دارند، به دست آورند و به راه‌های ابراز احساس‌های خود به‌گونه‌ای مؤثرتر دست یابند. بنابر این دیدگاه فهمی، نشان‌دهندگی حساسیت و درک شریک است. همسرانی که دیدگاه شریک را اتخاذ می‌کنند، اطلاعات بیشتری در مورد آن‌ها دارند و در نتیجه می‌توانند یک وضعیت را مورد ارزیابی قرار دهند و تغییرات ضروری را در رفتار داشته باشند؛ بنابراین این دانش می‌تواند برای تسهیل رضایت زناشویی به شیوه‌های مثبت استفاده شود. همان‌طور که استس (۱۹۹۳) مشخص کرده است دیدگاه فهمی باعث ملاحظه‌ی بیشتر تمایلات دیگری و در نتیجه همدلی بیشتر و رفتارهای خودمحور کمتر می‌شود. به نظر می‌رسد که دیدگاه فهمی ویژگی باشد که به‌طور مساوی برای افزایش تعاملات مثبت هم در روابط عاشقانه و هم در روابط غیرعاشقانه استفاده می‌شود. همچنین دیدگاه فهمی بیشتر با سطوح بالاتر گذشت و توانایی‌های حل مسئله مرتبط است (ریزکالا و همکاران، ۲۰۰۸). به هر حال زوج‌هایی که دیدگاه یکدیگر را درک می‌کنند به دلیل گذشت بیشتر احتمال دارد که تعاملات مثبت داشته باشند و بنابر این احتمال بیشتری وجود دارد که در روابط حمایت‌کننده باشند. پذیرفتن دیدگاه شریک، منجر به اسنادی می‌شود که بیشتر موقعیتی بوده و کمتر شخصی است. این موضوع باعث می‌شود که موفقیت‌های همدیگر را به دلایل شخصی و شکست‌هایشان را به دلایل موقعیتی نسبت دهند. فرانزوی و همکاران (۱۹۸۵) در حمایت از این یافته‌ها بیان کردند که به دلیل مهارت‌های اجتماعی بهتر و سبک اجتماعی کمتر ناخوشایند، فردی که به دیدگاه فهمی اقدام می‌نماید؛ می‌ورزد، به‌طور کلی روابط بهتری را با دیگران تجربه می‌کند. به‌عکس، دیویس (۱۹۸۳) دریافت که دیدگاه فهمی پائین‌تر با اضطراب اجتماعی، غرور و خودبینی و سبک اجتماعی سهل‌انگارانه، مرتبط است. نتایج نشان داد که دیدگاه فهمی خود (SDPT) و همسر (ODPT) پیش‌بینی‌کننده ارزیابی از رابطه هستند. در خصوص تبیین این نتیجه می‌توان به خلاصه‌ای از مهم‌ترین ویژگی‌های دیدگاه فهمی که می‌تواند زمینه‌ی رضایت زناشویی را به وجود آورد، اشاره کرد: ملاحظه بیشتر تمایلات دیگری، در نتیجه همدلی بیشتر و رفتارهای خودمحور کمتر، اسنادهای موقعیتی و کمتر شخصی برای رفتارهای منفی همسر (استس، ۱۹۹۳)، گذشت و حمایت‌گری (ریزکالا و همکاران، ۲۰۰۸)، تقویت الگوهای

ارتباطی (مارتینی، گروس و برناردینی، ۲۰۰۱)، اضطراب اجتماعی، غرور و خودبینی کمتر (دیویس، ۱۹۸۳) که می‌تواند زمینه رضایت زناشویی را به وجود آورد.

همچنین مشخص شد که دیدگاه فهمی همسر پیش‌بین بهتری برای ارزیابی از رابطه است. هیچ (۲۰۰۹) دریافت که رضایت زناشویی زنان به طور مثبت با دیدگاه فهمی همدلانه شوهران آنها رابطه دارد. به عکس، رضایت زناشویی شوهران از طریق دیدگاه فهمی همدلانه خود آنها، انتظارات از رابطه و دیگر عوامل مرتبط تبیین شده است. در تبیین این یافته می‌توان گفت ادراک دیدگاه فهمی همسر باعث می‌شود افراد احساس کنند همسرشان به آنها نگرش توجه آمیز دارد و به گفته‌های آنها اعتبار می‌دهد و این امر باعث افزایش احترام و ارزش‌دهی به همسر می‌شود و این مورد خود باعث کاهش مقاومت در زوجها و بهبود ارتباط آنان می‌شود. در نتیجه سوءتفاهم در بین زوجها کاهش یافته و به جای آن حس درک شدن موجب افزایش رضایت زناشویی آنان می‌شود.

نتیجه‌گیری

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به روش نمونه‌گیری داوطلبانه اشاره کرد که در تعمیم نتایج به جامعه هدف باید با احتیاط انجام شود. با توجه به این که پژوهش حاضر در جامعه شهر اهواز انجام گرفته است، لذا تعمیم نتایج به جوامع دیگر باید با احتیاط و با توجه به ملاحظات فرهنگی-اجتماعی خاص آن جامعه صورت گیرد. طرح پژوهش حاضر همبستگی است و نمی‌توان با استناد به یافته‌های آن به تفسیرها و تبیین‌های علت‌شناختی مبادرت کرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده متغیرهای پیش‌بین دیدگاه فهمی مورد تحقیق قرار گیرند. با توجه به رابطه قوی دیدگاه فهمی با رضایت از رابطه زناشویی شناخت متغیرهای پیش‌بین دیدگاه فهمی می‌تواند منجر به توسعه راهبردهایی برای بهبود رضایت زناشویی شود.

منابع

- افشاری، زینب؛ موتابی، فرشته و پناغی، لیلا. (۱۳۹۴). نقش واسطه‌ای روانسازهای ناسازگار اولیه در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و رضایت زناشویی. *مجله روانشناسی خانواده*، ۲، ۷۰-۵۹.
- پورمقدس، علی. (۱۳۸۴). *روان‌شناسی سازگاری*. تهران: انتشارات مشعل.
- جوادی، بهناز سادات؛ افروز، غلامعلی؛ حسینیان، سیمین؛ آذربایجانی، مسعود و غلامعلی لواسانی، مسعود. (۱۳۹۴). اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی و تعاملات عاطفی با رویکرد ارزش‌های دینی بر رضایت زناشویی. *مجله روانشناسی خانواده*، ۲، ۱۴-۳.

خجسته‌مهر، رضا؛ سبحانی جو، شمس علی و رجبی، غلامرضا. (۱۳۹۲). اثر مستقیم و غیرمستقیم دیدگاه فهمی بر کیفیت زناشویی: آزمون یک مدل میانجی. *فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی*، ۱ (۳۲)، ۱۲۹-۱۵۱.

خجسته‌مهر، رضا؛ کوچکی، رحیم و رجبی، غلامرضا. (۱۳۹۱). نقش واسطه‌ای اسنادهای ارتباطی و راهبردهای حل تعارض غیر سازنده در رابطه‌ی بین سبک‌های دل‌بستگی و کیفیت زناشویی. *روان‌شناسی معاصر*، ۷ (۲)، ۱۴-۳.

خجسته‌مهر، رضا؛ روشن‌روان، نوشین و عباس‌پور، ذبیح‌اله. (۱۳۹۵). ارزیابی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس‌های دیدگاه فهمی خود (SDPT) و دیدگاه فهمی همسر (ODPT). *مجله روانشناسی خانواده*، ۳ (۵)، ۸۱-۹۲.

سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه. (۱۳۸۶). *روش‌های تحقیق در علوم رفتاری*. تهران: مؤسسه انتشارات آگاه، چاپ چهاردهم.

مشیریان فراچی، سید محمدمهدی؛ اصغری ابراهیم‌آباد، محمدجواد؛ مشیریان فراچی، سیده مریم؛ رزاقی کاشانی، شمیم و توکلی، حامد. (۱۳۹۵). ارتباط نگرش مذهبی با میزان رضایت زناشویی، سلامت روان‌شناختی و تاب‌آوری در کارمندان زندان. *مجله روان‌شناسی دین و سلامت*، ۲ (۲)، ۳۳-۲۴.

مؤمنی، خدا مراد؛ صیدی، محمد سجاد؛ رضایی، خدیجه و ابراهیمی، محمد. (۱۳۹۳). نقش واسطه‌ای همدلی همسران در ارتباط بین الگوهای فراغت با خرسندی و ثبات ازدواج. *فصلنامه‌ی فرهنگی-تربیتی زنان و خانواده*، ۹ (۲۸)، ۱۰۷-۱۲۳.

نادری، لیلا؛ مولوی، حسین و نوری، ابوالقاسم. (۱۳۹۴). پیش‌بینی رضایت زناشویی زوجین شهر اصفهان بر اساس همدلی و بخشودن. *دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، ۱۶ (۴)، ۶۹-۷۵.

نظری، علی محمد؛ یاراحمدی، حسین و زهرا کار، کیانوش. (۱۳۹۳). تأثیر روان‌درمانی وجودی به شیوه‌ی گروهی بر رضایت زناشویی زنان مبتلا به دیابت نوع ۲. *مجله دانش و تندرستی*، ۹ (۲)، ۲۰-۱۴.

Charnia, M. R., & Ickes, W. (2007). Predicting marital satisfaction: Social absorption and individuation versus attachment anxiety and avoidance. *Personal Relationships*, 14, 187-208.

Costa, P., de Carvalho-Filho, M. A., Schweller, M., Thiemann, P., Salgueira, A., Benson, J., ...& et al. (2017). Measuring medical students' empathy: Exploring the underlying constructs of and

- associations between two widely used self-report instruments in five countries. *Academic Medicine*, 92(6), 860-867.
- Dakoff, G. A., & Taylor, S. E. (1990). Victims' perceptions of social support: What is helpful from whom? *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 80-89.
- Davis, M. H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44 (1), 113-126.
- Davis, M. H., & Oathout, H. A. (1987). Maintenance of satisfaction in romantic relationships: Empathy and relational competence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 397-410.
- Davis, M. H., & Oathout, H. A. (1992). The effect of dispositional empathy on romantic relationship behaviors: Heterosocial anxiety as a moderating influence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(1), 76-83.
- Franzoi, S. L., Davis, M. H., & Young, R. D. (1985). The effects of private self-consciousness and perspective taking on satisfaction in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 1584-159.
- Greef, A. P. (2000). Characteristics of families that function well. *Journal of Family Issues*, 21, 948-962.
- Gronholm, P. C., Flynn, M., Edmonds, C. J., & Gardner, M. R. (2012). Empathic and non-empathic routes to visuospatial perspective-taking. *Consciousness and Cognition*, 21(1), 494-500.
- Hatch, D. L. (2009). Factors that influence the association between adult attachment and marital satisfaction. *2006 Abstracts International*, 69, 13-64.
- Hendrick, S. S., Dicke, A., & Hendrick, C. (1998). The relationship assessment scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(1), 137-142.
- Jensen, J. F. (2010). *What is good spousal support? Examining support delivery and outcomes*. Doctoral dissertation, Auburn University, United States.
- Kellas, J. K., Carr, K., Horstman, H. K., & Dillillo, D. (2017). The Communicated Perspective-Taking Rating System and links to well-being in marital conflict. *Personal Relationships*, 24(1), 185-202.

- Lamothe, M., Boujut, E., Zenasni, F., & Sultan, S. (2014). To be or not to be empathic: The combined role of empathic concern and perspective taking in understanding burnout in general practice. *BMC Family Practice, 15*, 1-18.
- Long, E. C. J. (1990). Measuring dyadic perspective –Taking: Two scales for assessing perspective-taking in marriage and similar dyads. *Journal of Educational and Psychological Measurement, 50*, 90-105.
- Long, E. C. J., & Andrews, D. W. (1990). Perspective taking as a predictor of marital adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*, 126–131.
- Martini, T. S., Grusec, J. E., & Bernardini, S. C. (2001). Effect of interpersonal control, perspective taking, and attributions on older mothers and adult daughters satisfaction with their helping relationship. *Journal of Family Psychology, 15*, 688-705.
- Meyer, D. J., Boster, F. J., & Hecht, M. L. (1998). A model of empathic communication. *Communication Research Reports, 5*, 19-27.
- Moss-Racusin, C. A., Good, J. J., & Sanchez, D. T. (2010). Impact of collective gender identity on relationship quality: When men feel devalued. *Psychology of Men & Masculinity, 11*, 65-82.
- Nelson, B. W., Laurent, S. M., Bernstein, R., & Laurent, H. K. (2017). Perspective-taking influences autonomic attunement between partners during discussion of conflict. *Journal of Social and Personal Relationships, 34*(2), 139-165.
- Park, S. H., & Raile, A. N. W. (2009). Perspective-Taking and communication satisfaction in coworker dyads. *Journal of Business and Psychology, 1*, 149-166.
- Rezaee, M., & Foruzandeh, E. (2016). Effectiveness of family life education on marital satisfaction of couples attending counseling center in Isfahan city. *International Journal of Educational and Psychological Research, 2* (1), 54-59.
- Rizkalla, L., Wertheim, E. H., & Hodgson, L. K. (2008). The roles of emotion management and perspective taking in individuals' conflict management styles and disposition to forgive. *Journal of Research in Personality, 42* (6), 1594-1601.
- Stets, J. E. (1993). The link between past and present intimate relationships. *Journal of Family Issues, 14* (2), 236-260.

- Surtees, A., Apperly, I., & Samson, D. (2016). I've got your number: Spontaneous perspective-taking in an interactive task. *Cognition, 150*, 43-52.
- Taniguchi, S. T., Freeman, P. A., Taylor, S., & Malcarne, B. (2006). A study of married couples perception of marital satisfaction in outdoor recreation. *Journal of Experiential Education, 28*, 253-256.